DOI: https://doi.org/10.53486/sstc2026.v2.48
CZU: 339.72.053:338(478)

THE EVOLUTION OF THE EXTERNAL BALANCE OF PAYMENTS OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA IN THE CONTEXT OF THE CURRENT ECONOMIC CONDITIONS

EVOLUȚIA BALANȚEI DE PLĂȚI EXTERNE A REPUBLICII MOLDOVA ÎN CONTEXTUL CONJUNCTURII ECONOMICE ACTUALE

ZAIAȚ Andreea, studentă, specialitatea: Finanțe și Bănci
Academia de Studii Economice din Moldova,
Republica Moldova, Chișinău, str. Bănulescu-Bodoni, 61
Telefon: + 373 69 493 480
e-mail autor: zaiat.andreea@ase.md

Abstract: *This article examines the economy of the Republic of Moldova between 2014 and 2024. It focuses on the link between the trade deficit and the exchange rate of the moldovan leu. It also explains how the country stayed stable despite buying much more from abroad than it sold. Two main factors helped: the National Bank protected the currency using its reserves, and money sent from Moldovans abroad (remittances) paid for the high imports. The conclusion shows that while the economy is stable, it relies heavily on outside money and needs to produce more locally in the future.â*
Key words: *balance of payments; economy; remittances; economic flow; FMI; international trade;*
JEL CLASSIFICATION: G000; G200

INTRODUCERE

Balanța de plăți externe reprezintă un termen deosebit al economiei internaționale, definind totalitatea creanțelor și datoriilor unei țării în relațiile sale cu străinătatea, valabile în cursul unei perioade, de obicei un an, precum și mișcările de capital înregistrate în aceeași perioadă. La baza acestui indicator stă principiul contabilității în partidă dublă, activele reprezentând încasările, respectiv creanțele, iar pasivul înregistrează datoriile existente într-o perioadă. Balanța de plăți externe, în contextul actual al economiei Republicii Moldova, necesită o analiză profundă de a determina soluțiile sigure de redresare a realității pe care ne le oferă datele Băncii Naționale a Moldovei, ceea ce ne-am propus ca scop pentru acest articol.

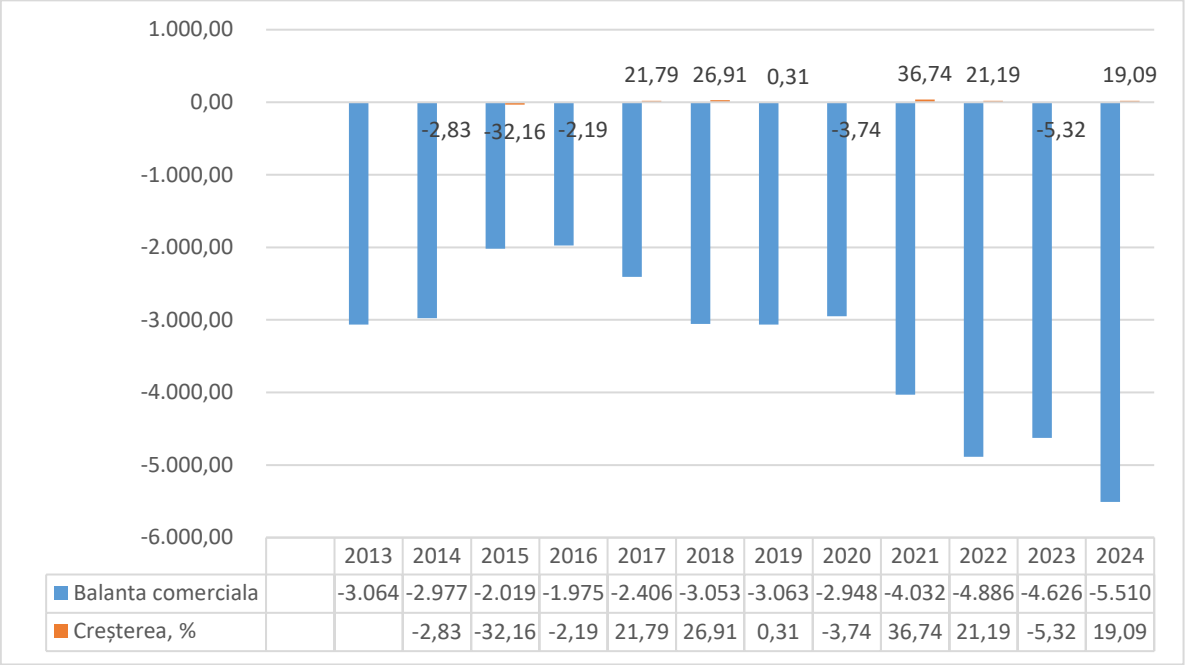
CONȚINUTUL DE BAZĂ

În contextul evoluțiilor relațiilor financiare dintre state și comerțului internațional în perioada secolului XX, Fondul Monetar Internațional a publicat primul manual oficial al balanței de plăți, care stabilea metodologia prin care toate țările să calculeze și să raporteze aceste date într-un mod comparabil. În anul 2009, a fost publicată o variantă actualizată a acestui manual, potrivit căruia: *„Balanța de plăți externe reprezintă o sinteză a tranzacțiilor economice dintre rezidenți și nerezidenți, pe o perioadă de timp determinate”* . (FMI, 2009)

Astfel, raportându-ne la sursele manualului, balanța de plăți este alcătuită din trei conturi: contul curent, contul de capital și contul financiar. Primul reflectă fluxul ce provine din activitatea comercială a unui stat, iar celelalte sunt atribuite fluxului din activitatea investițională internațională.

O balanța de plăți echilibrată determină stabilitatea economică a unui stat și posibilitatea acestuia de a-și evidenția competitivitatea pe piața internațională, iar, în acest context, valorificarea acestui indicator este esențială. Importanța balanței derivă, în primul rând, din legătura cu Produsul Intern Brut, exportul net fiind o variabilă în calculul acestuia. Un excedent contribuie pozitiv la creșterea balanței comerciale, în timp ce un deficit acționează ca o scădere a acesteia. Astfel, balanța comercială, componentă a contului curent, are capacitatea de a semnala schimbări structurale ce

indică o scădere a competitivității produselor naționale pe piața globala sau o dependență riscantă de resurse externe. Diagrama de mai jos ilustrează traiectoria balanței comerciale în perioada anilor 2014-2024.

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Balanta comerciala	-3.064	-2.977	-2.019	-1.975	-2.406	-3.053	-3.063	-2.948	-4.032	-4.886	-4.626	-5.510
Creșterea, %		-2,83	-32,16	-2,19	21,79	26,91	0,31	-3,74	36,74	21,19	-5,32	19,09

Figura 1. Evoluția soldului balanței comerciale a Republicii Moldova în perioada 2014-2024
Sursa: *elaborată de autor* în baza datelor (BNS, 2024)

Cele mai remarcabile puncte de inflexiune oferă indicii prețioase despre impactul diferitor evenimente geopolitice la nivel național și internațional care au afectat evoluția balanței comerciale. Un moment de schimbare a tendinței graficului în perioada analizată a avut loc în anii 2016-2018. În timpul anului 2017, importurile au crescut într-un ritm mai accelerat, susținute de aprecierea leului moldovenesc. Majorarea importurilor de bunuri și servicii (+19.9 la sută față de anul 2016) (BNM, 2018) a fost condiționată, în principal, de creșterea consumului final al gospodăriilor populației, care s-a datorat creșterii reale a salariilor și a remiterilor personale. De asemenea, la majorarea importurilor totale a contribuit și reluarea importului de energie electrică din Ucraina. Respectiv, consecințele acestor modificări s-au revărsat asupra balanței comerciale, determinând o creștere a deficitului cu 21,79% față de 2016, raportând la Figura 1.

Anul 2018 s-a evidențiat, de asemenea, cu un impact asupra evoluției soldului balanței generat de majorarea importurilor și creșterea veniturilor disponibile ale populației, determinată de sporirea remiterilor personale și a salariilor (în special în sectorul public), precum și de relaxarea, începând cu octombrie 2018, a politicii fiscale în ceea ce ține de diminuarea ratei superioare a impozitului pe venit și majorarea scutirilor personale. Astfel, volumul fizic al bunurilor importate în 2018 a sporit cu 8,9 la sută față de anul 2017, iar prețurile acestora – cu 9,6 la sută. (BNM, Anuarul statistic „Conturile internaționale a Republicii Moldova", 2019)

Cel mai remarcabil punct de inflexiune în graficul evoluției soldului balanței comerciale s-a conturat în perioada anilor 2020-2022. Principala cauză a recesiunii în anul 2020 a fost diminuarea producției agricole, determinată de condițiile climaterice nefavorabile: înghețuri primăvara și secetă vara, care au afectat recolta de mai multe culturi (în total în anul 2020, producția vegetală a scăzut cu 35,7 la sută față de anul 2019). (BNM, Anuarul statistic „Conturile internaționale a Republicii Moldova", 2021) Contribuții mari la scăderea PIB-ului au avut comerțul, industria prelucrătoare, transportul, activitățile de cazare și alimentație publică, ca urmare a măsurilor restrictive aplicate în situația pandemică.

Deși câștigul salarial real a fost în creștere față de anul 2019 (+5,8 la sută) (BNM, Anuarul statistic „Conturile internaționale a Republicii Moldova", 2021), iar remiterile personale au scăzut neesențial (-0,4 la sută) (BNM, Anuarul statistic „Conturile internaționale a Republicii Moldova", 2021), comprimarea consumului poate fi atribuită disponibilizărilor de personal (numărul populației ocupate a fost în descreștere cu 4,4 la sută în comparație cu 2019) (BNM, Anuarul statistic „Conturile internaționale a Republicii Moldova", 2021), reducerii orelor de lucru, șomajului tehnic temporar, precum și economisirii determinate atât de precauție, cât și de limitarea oportunităților de consum: la sfârșitul anului 2020, stocul depozitelor persoanelor fizice în sistemul bancar național era cu 11,6 la sută mai mare comparativ cu sfârșitul anului 2019. (BNM, Anuarul statistic „Conturile internaționale a Republicii Moldova", 2021) Astfel, multitudinea de evenimente ce au perturbat economia Republicii Moldova s-au evidențiat clar în soldul balanței comerciale, impactul fiind o creștere a deficitului cu 36,74% în 2021 față de 2020, potrivit Figurii 1..

În al doilea rând, balanța de plăți nu este doar un simplu registru contabil al tranzacțiilor externe, ci reprezintă elementul care determină „prețul" banilor noștri, reprezentat de cursul de schimb valutar. Relația dintre aceste doua funcționează după regulile fundamentale ale pieței. Atunci când o țară exportă bunuri și servicii, partenerii străini trebuie să cumpere moneda națională pentru a achita acele mărfuri. O cerere mare pentru produsele interne duce la aprecierea monedei naționale, iar o monedă mai puternică ieftinește importurile, dar poate face exporturile mai scumpe pentru străini. Însă, pe de altă parte atunci când importurile domină, economia are nevoie de cantități mari de valută străină (euro, dolari) pentru a plăti furnizorii externi. Această presiune de a vinde monedă națională pentru a cumpăra valută duce, inevitabil, la deprecierea monedei naționale.

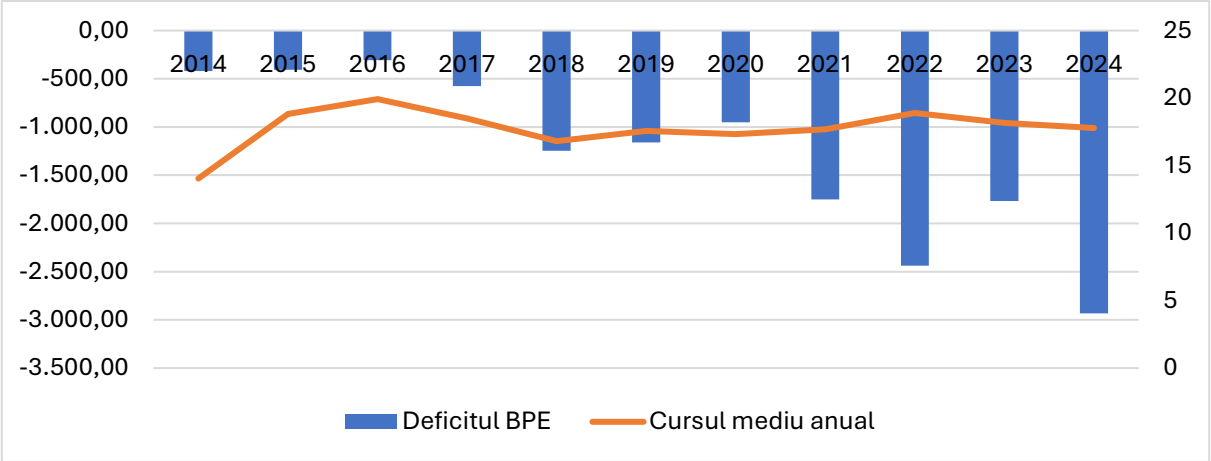

Figura 2. Dinamica deficitului comercial și a cursului valutar mediu anual al Republicii Moldova în perioada 2014-2024

Sursa: *elaborată de autor* în baza (BNM, Raport: Balanţa de plăţi a Republicii Moldova (MBP6) în prezentare standard, 2014-2024) (BNM, Raport: Ratele oficiale medii de schimb, 2014-2024)

La o primă analiză a diagramei de mai sus, se observă o asimetrie interesantă. Deși deficitul balanței comerciale se adâncește semnificativ în perioada 2021-2024, cursul de schimb al leului moldovenesc nu urmează o traiectorie de depreciere proporțională, menținându-se surprinzător de stabil. Acest fenomen nu este unul întâmplător, ci este rezultatul real al politicii monetare menținute de către Banca Națională a Moldovei. În acest interval, banca a utilizat regimul de flotare gestionată pentru a retuşa fluctuațiile extreme. Practic, ori de câte ori cererea masivă de valută pentru acoperirea importurilor amenința să prăbușească valoarea leului, Banca Națională a intervenit pe piața valutară. Tipurile de intervenții pot fi:

- intervenții directe piața SPOT (organizarea licitațiilor de cumpărare sau vânzare de valută, cerere de cotații, instrumentul Bloomberg BMATCH sau tranzacții bilaterale);
- utilizarea instrumentelor financiare derivate (operațiuni Forward sau SWAP valutar). (BNM, Cum și de ce intervine Banca Națională a Moldovei pe piața valutară?, 2025).

Aceste intervenții au avut scopul de a menține stabilitatea prețurilor și de a evita șocurile inflaționiste, însă ele au un cost: stabilitatea cursului a fost „cumpărată" prin gestionarea activă a rezervelor valutare oficiale. Prin urmare, diagrama nu arată o lipsă de impact a deficitului, ci eficiența mecanismelor de stabilizare ale statului.

Totuși, intervenția Băncii Naționale a Moldovei nu ar fi fost sustenabilă pe termen lung fără existența unui flux constant de valută care să intre în țară prin alte canale decât cele de export. Aici intervine cel mai important factor de echilibru al economiei țării noastre: remitențele. În timp ce balanța comercială genera o gaură financiară tot mai mare, transferurile de bani de la cetățenii aflați în străinătate au influențat direct economia internă. Fluxurile de bani de la diaspora au acoperit istoric o parte considerabilă din excedentul de importuri. Practic, valuta care a intrat în țară sub formă de remitențe a alimentat cererea de lei, contrabalansând presiunea de depreciere creată de importatori. Însă, de asemenea, creșterea remitențelor a dus la creșterea consumului gospodăriilor, care, în absența unei producții interne diversificate, ar însemna instant creșterea importurilor. Astfel, remitențele sunt simultan „cauza" deficitului comercial și „soluția" pentru stabilitatea cursului.

CONCLUZII/RECOMANDĂRI

Analiza balanței de plăți în perioada 2014-2024 evidențiază o istorie în care Republica Moldova a oscilat între crize profunde și perioade de stabilizare. Deși deficitul balanței comerciale s-a adâncit constant în acest deceniu, atingând niveluri record (-3.012,70 mil. $ în 2024 potrivit Figurii 1.), acesta nu a dus la un colaps al monedei naționale datorită intervenției Băncii Naționale a Moldovei și a fluxului masiv de remitențe. Astfel, principalele concluzii sunt:

1. Rezervele Băncii Naționale au avut un rol vital pentru a păstra stabilitatea leului, în ciuda importurilor masive și au acționat ca un scut împotriva deprecierii bruște a monedei naționale.
2. Remitențele au rămas principala sursă de finanțare a consumului, compensând deficitul comercial, dar menținând dependența economiei de factori externi.
3. Deși deficitul comercial a pus presiune pe PIB-ul nominal, puterea de cumpărare reală a fost susținută de intrările de valută, evitând o scădere drastică a nivelului de trai.

În definitiv, perioada 2014-2024 confirmă că stabilitatea macroeconomică a Republicii Moldova depinde încă de un echilibru fragil între consumul din import și finanțarea externă. Pentru următoarea perioadă, provocarea majoră rămâne transformarea acestui model într-unul bazat pe producție și exporturi competitive.

REFERINȚE:

1. BNM. (2014-2024). *Raport: Balanţa de plăţi a Republicii Moldova (MBP6) în prezentare standard.*
2. BNM. (2014-2024). *Raport: Ratele oficiale medii de schimb.*
3. BNM. (2018). *Anuarul statistic „Conturilor internaționale a Republicii Moldova".* Chișinău.
4. BNM. (2019). *Anuarul statistic „Conturile internaționale a Republicii Moldova".* Chișinău.
5. BNM. (2021). *Anuarul statistic „Conturile internaționale a Republicii Moldova".* Chișinău.
6. BNM. (2025). Cum și de ce intervine Banca Națională a Moldovei pe piața valutară? Chișinău.
7. BNS. (2024). *Comerțul exterior pe ani. Balanța comercială. Total.*
8. FMI. (2009). *Manualul de balanță de plăți și al poziției investitionale internaționale.*

Coordonator științific: CÎRLAN Ana, dr., conf.univ.,
Academia de Studii Economice din Moldova,
Republica Moldova, Chișinău, str. Bănulescu-Bodoni, 61
Telefon: +373 60 950 404
e-mail: cîrlan.ana@ase.md